PAPER DETAILS

TITLE: Serebral Palsi, Osteomyelit ve Epilepsi Tanisi Bulunan Çocugun Bilissel Gelisim Kurami ve Yasam Modeline Göre Hemsirelik Bakiminin Planlanmasi: Olgu Sunumu

AUTHORS: Sevilay ERGÜN ARSLANLI,Hacer ÇETIN,Sümeyye KAYA,Abdullah GEZGINCI

PAGES: 424-432

ORIGINAL PDF URL: https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2010463

Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi
Ordu University Journal of Nursing Studies

Ordu University J Nurs Stud
2022, 5(3), 424-432
DOI:10.38108/ouhcd.1004915

Olgu Sunumu/ Case Report

Serebral Palsi, Osteomyelit ve Epilepsi Tanısı Bulunan Çocuğun Bilişsel Gelişim Kuramı ve Yaşam Modeline Göre Hemşirelik Bakımının Planlanması: Olgu Sunumu

Planning Nursing Care According to Cognitive Development Theory and Life Model of Child Diagnosed with Cerebral Palsy, Osteomyelitis and Epilepsy: A Case Report

[1]Sevilay Ergün Arslanlı [1] Hacer Çetin [2] Sümeyye Kaya [2] Abdullah Gezginci [3]

[1]Mersin Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Ebelik Anabilim Dalı, Mersin, TÜRKİYE
[2]Mersin Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Mersin, TÜRKİYE
[3]Mersin Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Acil Servis, Mersin, TÜRKİYE

Geliş tarihi/ Date of receipt: 05/10/2021 **Kabul tarihi/ Date of acceptance:** 21/02/2022
© Ordu University Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Türkiye, **Published online**: 05/12/2022

ÖZ
Hemşirelik kuram ve modelleri hemşirelik uygulamalarının bir sistem ve disiplin içerisinde yapılmasını hedeflemektedir. Ayrıca hastanın bakım önceliklerinin belirlenip hastanın bütüncül ele alınarak değerlendirilmesini ve her hasta için uygun kuram ve bakım modelinin kullanılmasını sağlamaktadır. Bu amaçla Serebral Palsi (SP), Osteomyelit ve Epilepsi tanısı bulunan 8 yaşındaki erkek hasta için annesi ile iletişime geçilerek Bilişsel Gelişim Kuramı ve Yaşam Modeline göre hemşirelik bakımı planlanmıştır.
Bu vakanın yaşıtlarına göre bilişsel gelişiminin geride kaldığı ve günlük yaşam aktivitelerini karşılamakta yetersiz olduğu görülmüştür. Bu nedenle Bilişsel Gelişim Kuramı ve Yaşam Modeli birbirine entegre edilerek, yaşam modeli içerisinde yer alan 12 adet yaşam aktiviteleri doğrultusunda çocuğun gereksinimleri ile ilgili tanılar konulmuş ve yapılabilecek hemşirelik girişimleri belirlenmiştir. Bu çalışma, Bilişsel Gelişim Kuramı ve Yaşam Modeli doğrultusunda, Serebral Palsi, Osteomyelit ve Epilepsi tanısı olan çocuklara ve onların bakımlarında yardımcı olan kişilere ihtiyaç duydukları bilgi ve desteği sağlamayı amaçlamaktadır.
Anahtar Kelimeler: Serebral palsi, osteomyelit, epilepsi, kuram, model

ABSTRACT
Nursing theories and models aim to make nursing practices within a system and discipline. In addition, it ensures that the patient's care priorities are determined, the patient is handled and evaluated holistically, and the appropriate theory and care model is used for each patient. For this purpose, nursing care was planned according to Cognitive Development Theory and Life Model for an 8-year-old male patient that is diagnosed with Cerebral Palsy (CP), Osteomyelitis and Epilepsy, by communicating with his mother. It was observed that the cognitive development of this case lagged behind compared to her peers and was insufficient to meet the activities of daily living. For this reason, by integrating Cognitive Development Theory and Life Model, diagnoses related to the needs of the child were made in line with the 12 life activities included in the life model and nursing interventions that could be made were determined. This study aims to provide the information and support they need to children diagnosed with Cerebral Palsy, Osteomyelitis, and Epilepsy and people who help them in their care, in line with Cognitive Development Theory and Life Model.
Key Words: Cerebral palsy, osteomyelitis, epilepsy, theory, model

ORCID IDs of the authors: SEA: 0000-0002-1068-4202; HÇ: 0000-0002-3492-9307; SK: 0000-0002-5782-6992; AG: 0000-0003-4873-2772
Sorumlu yazar/Corresponding author: Sevilay Ergün Arslanlı
Mersin Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Ebelik Anabilim Dalı, Mersin, TÜRKİYE
e-posta/e-mail: sevilayergun5555@gmail.com
Atıf/Citation: Ergün Arslanlı S, Çetin H, Kaya S, Gezginci A. (2022). Serebral palsi, osteomyelit ve epilepsi tanısı bulunan çocuğun bilişsel gelişim kuramı ve yaşam modeline göre hemşirelik bakımının planlanması: Olgu sunumu. Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi. 5(3), 424-432. DOI: 10.38108/ouhcd.1004915
Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Ordu University J Nurs Stud
2022, 5(3), 424-432
DOI:10.38108/ouhcd.1004915

Giriş

Serebral Palsi (SP), öncelikle hareket, kas tonusu ve postür gelişimini etkileyen bir nöromotor bozukluktur (Patel ve ark., 2020). SP'nin motor bozukluklarına sıklıkla duyu, algı, bilişsel gelişim, iletişim, davranış bozuklukları, epilepsi ve ikinci kas iskelet sistemi sorunları eşlik eder. Altta yatan patofizyoloji, prenatal dönemden neonatal döneme kadar gelişen beyin hasarıdır (Graham ve ark., 2016). SP insidansı gelişmiş ülkeler için 1000 canlı doğumda yaklaşık 1.5-2.5 iken, Türkiye'de ise 4.4 olarak bildirilmiştir (Türk ve ark., 2020). Prematürelik, düşük doğum ağırlığı, maternal enfeksiyonlar ve çoğul gebelikler SP için önemli risk faktörleridir (Patel ve ark., 2020).

Osteomiyelit (OM), çocuklarda sıklıkla gelişen, acil antibiyotik tedavi gerektiren kemik enfeksiyonudur (Gornitzky ve ark., 2020). OM, genellikle ağrı, ateş, hareket kısıtlılığı, üst deride kızarıklık ve şişme gibi belirtilerle ortaya çıkar ve hayatı tehdit eden sepsise dönüşebilir (Martin ve ark., 2016). Çoğu çocuk antibiyotik tedavisine komplikasyonsuz olarak yanıt verir ancak OM tanısı bulunan çocukların %20'si birden fazla cerrahi prosedüre, uzun süreli hastanede yatışa veya kas iskelet sistemi sakatlıklarına katlanmak zorunda kalabilir (Wu ve ark., 2020).

Epilepsi, beyindeki sinir hücrelerinin anormal şekilde elektrokimyasal boşalma yapması ile gelişen kronik bir beyin hastalığıdır (Çağlıyan ve Köse, 2021; Beghi, 2020). Epilepsi nöbet nüksleri, nörobiyolojik, bilişsel, psikolojik ve sosyal etkiler ile karakterizedir (Beghi, 2020). Epilepsinin ana nedeni henüz tam olarak bilinmemekle birlikte; genetik faktörler, doğum öncesi ve doğum anında oluşan beyin hasarları, düşük doğum ağırlığı, beyne giden oksijen miktarının az olması, kafa travmaları ve menenjit gibi durumlar epilepsiye neden olabilir (Çağlıyan ve Köse, 2021). Epilepsi her yaştan, ırktan, sınıftan, coğrafyadan kişileri etkileyen ve erkek çocuklarda kız çocuklara göre daha yüksek oranda görülen, çocukların bilişsel, sosyal gelişimini ve yaşam kalitesini olumsuz yönde etkileyen bir hastalıktır (Beghi, 2020).

Hemşirelik kuram ve modelleri hemşirelik uygulamalarının bir sistem ve disiplin içerisinde yapılmasını ve hastayı eleştirel düşünüp bütüncül ele almamızı sağlar. Her hastanın bakım öncelikleri ve ihtiyaçları farklı olduğundan kendine özgü değerlendirilmeli ve hastaya uygun bakım modeli kullanılmalıdır (Karadağ ve ark., 2018). Yaşam Aktivitelerine Dayalı Hemşirelik Modeli bireye holistik ve hümanistik bakış açısıyla yaklaşır ve bireyin bireyselliğine önem vererek bireyselleşmiş hemşirelik bakımı kavramını kullanılır (Roper ve ark., 2000). Modele göre yaşam modeli bireyi; yaşam süresi, hastanın yaşam aktivitelerine ilişkin verileri, yaşam aktivitelerini etkileyen faktörler, bağımlılık bağımsızlık dizgisi ve yaşamda bireysellik olarak beş başlık altında inceler (Karadağ ve ark., 2018). Yaşam aktiviteleri on iki gruba ayrılır, bunlar; güvenli çevrenin sürdürülmesi, iletişim, solunum, yeme-içme, boşaltım, kişisel temizlik ve giyim, vücut sıcaklığının kontrolü, hareket, çalışma ve eğlenme, cinselliğini ifade etme, uyku ve ölümdür. Model, yaşam aktivitelerini etkileyen faktörleri ise; biyolojik, psikolojik, sosyokültürel, çevresel ve politik-ekonomik olmak üzere 5 gruba ayırır (Roper ve ark., 2000).

Bilişsel Gelişim Kuramı temsilcilerinden Piaget bilişsel gelişim evrelerini duyu motor (0-2 yaş), işlem öncesi (2-7 yaş), somut işlem (7-11 yaş) ve soyut işlemler olmak üzere dört döneme ayırmıştır (Yiğit, 2020). Sekiz yaşında olan olgunun ise somut işlemler döneminde olmasına rağmen bu dönemin özelliklerini, gelişimini etkileyen hastalıklarından dolayı tam olarak gösterememektedir.

Serebral Palsi, Osteomyelit ve Epilepsi tanısı bulunan çocuk hastalarda bilişsel gelişim ve günlük yaşam aktiviteleri önemli ölçüde etkilendiğinden bu çalışmada Bilişsel Gelişim Kuramı ve Yaşam Modeli birbiri ile entegre edilmiş, 8 yaşındaki çocuk olgunun bağımlılık bağımsızlık durumu açıklanmış ve hemşirelik girişimlerinin planlanması amaçlanmıştır (Şekil 1).

Olgu Sunumu

Vaka Örneği

Sekiz yaşında 20 kg ağırlığında, 123 cm uzunluğunda olan B eğitimine devam etmeyen, babası vefat etmiş bir erkek çocuktur. B, 41 yaşında ilkokul mezunu ve emekli olan annesi ile birlikte yaşamakta, tedavi için hastaneye geliş gidişlerinde amcası yardımcı olmaktadır. İkiz eşi olarak 31. haftada normal doğumla dünyaya gelen B'de doğum sırasında oksijensiz kaldığı için hafif Serebral Palsi (SP) gelişmiş, 8 aylık iken febril konvülsiyon geçirmeye başlamış, epilepsi tanısı almış ve antiepileptik tedaviye başlanmıştır. Osteomyelit tanısı ile hastanede yatan B, Osteomyelit nedeni ile opere olmuş ve çocuk enfeksiyon servisinde 42 gün takip edilmiştir.

Ordu University J Nurs Stud
2022, 5(3), 424-432
DOI:10.38108/ouhcd.1004915

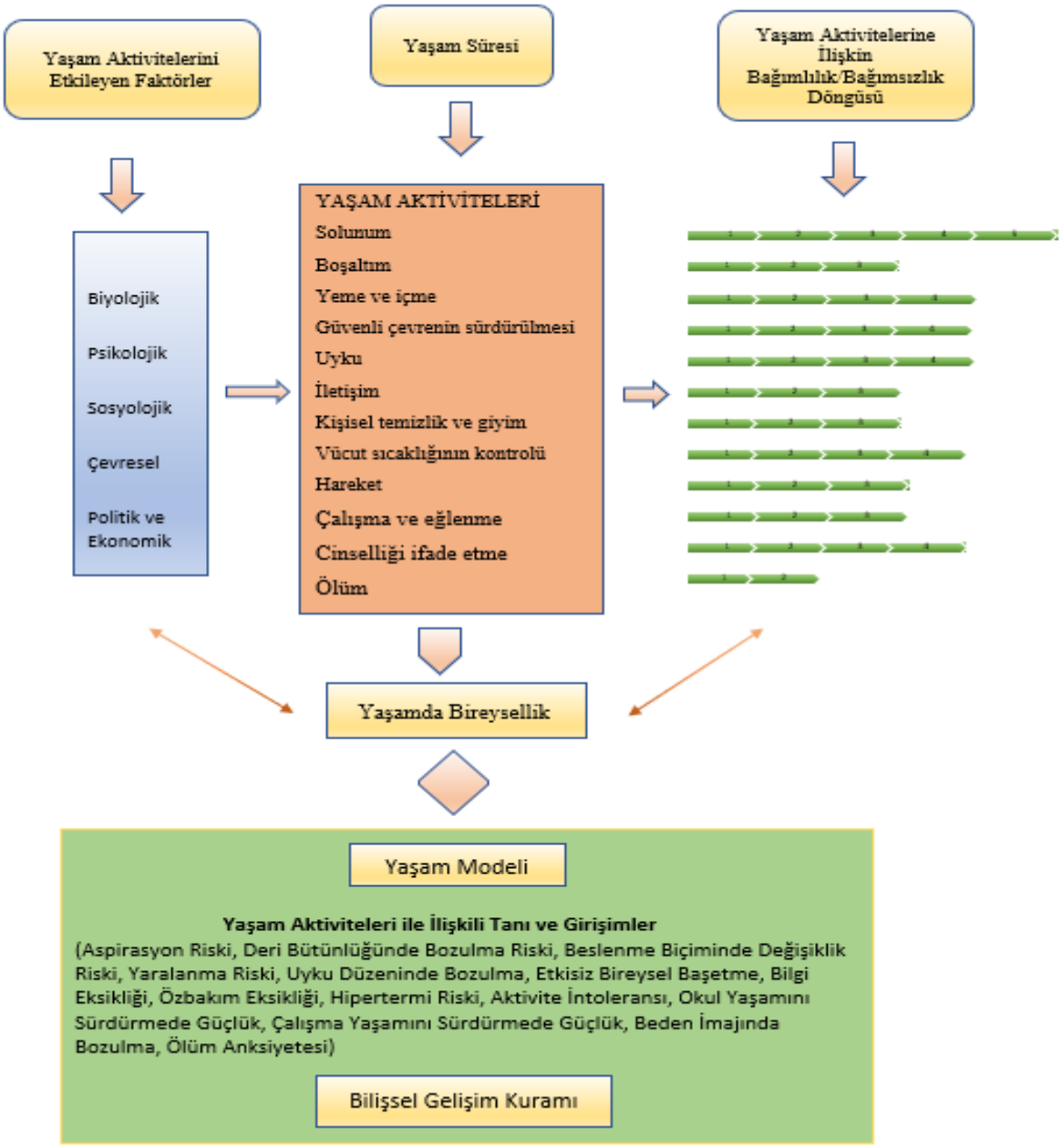

Şekil 1. Yaşam Aktiviteleri Modeli, Olgunun Bağımlılık/Bağımsızlık Durumu ve Bilişsel Gelişim Kuramının Birbiri ile Entegresyonu

Taburcu edilen hasta ateş ve kalça ağrısı şikayetleri ile 26 gün sonra çocuk acile başvurmuş ve laboratuvar bulgularında sedim>140 mm/h, CRP: 202 mg/L olması nedeniyle çocuk enfeksiyon servisine tekrar yatışı yapılmıştır. Hasta yatağa bağımlı olduğu için altı bezlenmekte ve günde iki kez gaita ve 6 kez idrar yapmakta olup boşaltımında bakım veren kişiye bağımlıdır. Beslenmesinde ise çoğu şeyi kendi yiyebilmesine rağmen bazen bağımlılığından dolayı annesinden yardım almaktadır. Hastanın mental retardasyonu olduğu için bilişsel gelişimi geride olmakla birlikle iletişimde zorluk yaşamakta ve gerekli bilgi annesinden alınmaktadır.

Serebral Palsi, Epilepsi ve Osteomyelit tanıları Olan Olgu Yaşam Aktiviteleri Modeline Bilişsel Gelişim Kuramı entegre edilerek aşağıdaki başlıklar altında ele alınarak değerlendirilmiştir. Ayrıca olgunun yaşam aktiviteleri modeli (yaşam süresi, yaşam aktiviteleri ile ilişkili tanı ve girişimler, bağımlılık bağımsızlık döngüsü, yaşamda

Ordu University J Nurs Stud
2022, 5(3), 424-432
DOI:10.38108/ouhcd.1004915

bireysellik, yaşam aktivitelerini etkileyen faktörler) ile olan ilişkisi şekil ile gösterilmiştir (Şekil 2).

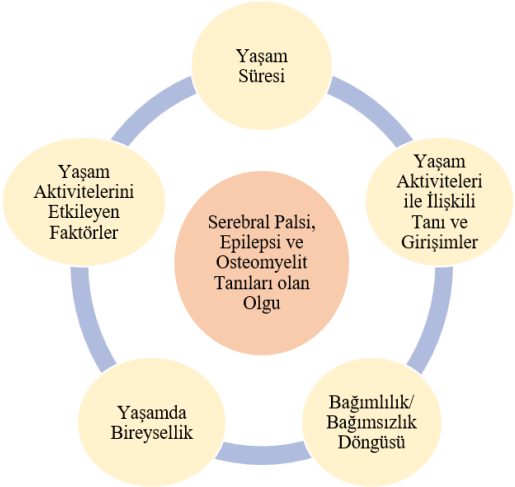

Şekil 2. Serebral Palsi, Epilepsi ve Osteomyelit tanıları olan olgunun Yaşam Aktiviteleri Modeli ile ilişkisi

Yaşam Süresi

Günümüzde teknolojik ilerlemeler çok hızlı olmakta ve buna paralel olarak da birçok hastalığın tedavisi bulunmakta, bakım kalitesi artmakta, insanların yaşam standartları ve süresi uzamaktadır. Hastanın annesi bu konuda umutlu çünkü çocuğunun yaşının daha küçük olduğunu, zamanla Epilepsi ve Serebral Palsi hastalıklarının tedavisinin bulunacağını ifade etmektedir. Bütün bu ifadelerine rağmen günümüzde COVID-19 salgının yaygın olması, hastalığın hızlı bulaşması, kronik hastalığı olan kişilerde etkilerinin ağır seyretmesi ve mortalite oranını daha fazla artırması onu tedirgin etmektedir. Olası bir bulaş sonucunda B'nin bünyesinin direnç göstermekte zorlanacağını ve salgına yenik düşme ihtimalinin yüksek olduğunu ifade etmektedir.

Hastanın Yaşam Aktivitelerine İlişkin Verileri

Güvenli Çevrenin Sürdürülmesi: Hasta serebral palsi nedeniyle yatağa bağımlı, epilepsisi nedeniyle febril konvülsiyonları var.

İletişim: Hastada serebral palsi varlığı, kelime haznesi dar, algılamada güçlük yaşıyor, mental retardasyon varlığı ve bilişsel gelişiminin yaşından geride olması.

Solunum: Epilepsi öyküsü mevcut, aspirasyon riski var.

Yeme ve İçme: Yatağa bağımlı olması nedeniyle kendini beslemede yetersiz.

Boşaltım: Hasta yatağa bağımlı olduğu için temel öz-bakım becerilerini yerine getiremiyor, dışkı ve idrarını yapmak için alt bezi kullanıyor.

Kişisel Temizlik ve Giyim: Yatağa bağımlı olduğu için temizlik ve giyinmesine annesi yardım ediyor.

Vücut Sıcaklığının Kontrolü: Osteomyelit tanısına bağlı enfeksiyon varlığı.

Hareket: Osteomyelit varlığı nedeniyle yatağa bağımlı ve hareket kısıtlılığı var.

Çalışma ve Eğlenme: Serebral Palsi nedeniyle okula gidemiyor, boyama kalemleri ile resim yapabiliyor, oyunlar oynayabiliyor.

Cinselliği İfade Etme: Cinsiyetinin erkek olduğunun farkında, her sabah saçlarını tarıyor ve farklı güzel kıyafetler giyiniyor. Erkek hemşirelerle konuşurken kendini daha rahat ifade ederken, karşı cinsten hemşire ile iletişimde utanma durumu oluşuyor.

Uyku: Gündüz 2 veya 3 saat, akşam 6 veya 8 saat uyumakta fakat uykuya dalmada sorun yaşamakta.

Ölüm: Hastanın mental retardasyonunun olması ölümle ilgili düşünmesini engelliyor fakat annesi COVID-19 salgınının bulaşma olasılığında çocuğunun bünyesinin onu kaldıramayacağını ve yenik düşeceğini düşünmekte.

Yaşam Aktivitelerini Etkileyen Faktörler

Biyolojik Faktörler: Çocukta Serebral Palsi varlığı fiziksel ve bilişsel gelişimini olumsuz etkilemekte, yaşıtlarına göre büyüme ve gelişmesinde geride kalmasına neden olmaktadır.

Psikolojik Faktörler: Serebral Palsi nedeniyle söylenenleri algılamada zorluk yaşaması onu huzursuz etmekte ve öfkelenmesine neden olmaktadır.

Sosyokültürel Faktörler: Babasının vefat etmiş olması ve ilkokul mezunu emekli annesi ile köyde yaşaması bakım ve tedavisini olumsuz yönde etkilemektedir.

Çevresel Faktörler: Hasta yataklarının yerden yüksek olması ve yeterli güvenlik önlemini almak için uygun olmaması, epilepsi nöbetleri sırasında düşme ve travma riskini artırmaktadır. Ayrıca hastane ortamından kaynaklanan enfeksiyonlar ve COVID-19 vakalarının sayıca fazla olması hastayı etkileyebilecek olumsuz çevresel faktörler arasındadır.

Politik ve Ekonomik: Aile köyde yaşamakta, anne iki çocuğunun ihtiyaçlarını ve B'nin tedavi giderlerini emekli maaşı ile karşılamakta zorlanmaktadır.

Ordu University J Nurs Stud
2022, 5(3), 424-432
DOI:10.38108/ouhcd.1004915

Bağımlılık Bağımsızlık Dizgisi

Hastada Serebral Palsi varlığı ve Osteomyelit nedeni ile cerrahi operasyon geçirmiş olması birçok konuda bağımlı olmasına neden olmuştur. Bütün bunlara rağmen hastanın hastanede yattığı süre içerisinde yaşam aktivitelerinin bazılarını bağımsız olarak yerine getirdiği gözlemlenmiş fakat birçok yaşam aktivitesinde bağımlı durumda olduğu görülmüştür. Olgunun yaşam aktivitelerindeki bağımlılık bağımsızlık durumu beş puan üzerinden derecelendirilmiş ve çoğu yaşam aktivitesi dört veya üç puan olarak değerlendirilmiştir (Şekil 1).

Yaşamda Bireysellik

Yaşam aktivitelerini gerçekleştirme şekli her insanda farklılık göstermektedir (Kaya, 2012). Sekiz yaşında olan hasta (olgu), yaşam aktivitelerinin büyük bir kısmını bağımlı olarak yerine getirirken biyolojik-psikolojik, sosyokültürel, çevresel ve ekonomik çeşitli faktörlerden etkilenmektedir. Bu faktörlerin birbiri ile karşılıklı etkileşimde olması, bireyin tek ve eşsiz olması ve uygulanan girişimlerden farklı yanıtlar alınması modelin yaşamda "bireysellik" ögesini vurgulamaktadır. Bu nedenle olgunun tanılanmasında yaşamda bireysellik ilkesi temel alınmış ve yaşam aktivitelerine dayalı hemşirelik modelinin bütün aşamaları ve öğeleri dikkate alınarak yapılmıştır.

Yaşam Aktivitelerine Dayalı Hemşirelik Modeline Göre Hemşirelik Bakımı

Yaşam aktivitelerine dayalı hemşirelik modelinde, hemşirelik bakımı 12 başlık altında toplanmıştır. Bunlar sırasıyla; solunum, boşaltım, yeme ve içme, güvenli çevrenin sürdürülmesi, uyku, iletişim, kişisel temizlik ve giyim, vücut sıcaklığının kontrolü, hareket, çalışma ve eğlenme, cinselliği ifade etme ve ölümdür. Bu nedenle olguya bakım verilirken yaşam aktivitelerini bağımlı ya da bağımsız yapabilme durumu ve gereksinimleri dikkate alınarak 12 aşamada değerlendirilmiştir.

Olguya (Çocuğa) ve Anneye Yönelik Tanılar

Solunum

Hemşirelik Tanısı: Aspirasyon Riski

Sekresyon artışı ve epilepsi nöbetleri sırasında oluşabilecek aspirasyon riskini önlemek ve gereken önlemleri almak.

Yapılacak Girişimler

Hava yolu tıkanıklığına neden olabilecek faktörler konusunda anneye bilgi verilecek.

Hastanın solunum ve sekresyon özellikleri değerlendirilecek.

Hasta nöbet geçirdiği sırada aspirasyon riski arttığından dolayı bu sırada hastanın yan çevrilip başının altına ince bir yastık konması gerektiği bilgisi annesine verilecek ve geri bildirim alınacak.

Hastanın annesine hava yolu tıkanıklığında sırta vurulmasının veya Heimlich manevrası yapılmasının gerektiği konusunda bilgi verilecek.

Boşaltım

Hemşirelik Tanısı: Deri Bütünlüğünde Bozulma Riski

Hastanın yatağa bağımlı olması, dışkı ve idrarını yapmak için bez kullanması nedeniyle oluşabilecek perianal bölgedeki deri bütünlüğünde oluşabilecek hasarları önlemek.

Yapılacak Girişimler

Hastanın dışkı veya idrarını yaptıktan sonra bezi kısa süre içerisinde değiştirilecek.

Kirlenen perianal bölge temiz ve kuru tutulacak ve sık sık bakım verilecek.

Bu bölge bası yarası oluşma riskine karşı düzenli aralıklarla kızarıklık, şişlik ve açılma yönünden kontrol edilecek.

Basınç bölgeleri ve pozisyon değiştirme sıklığı (2 veya 3 saatte bir) konusunda anneye eğitim verilecek.

Bu bölge temizliği için en uygun temizlik maddesinin kaynatılmış ılıtılmış su ile ıslatılmış pamuk olduğu konusunda anneye bilgi verilecek.

Yeme ve İçme

Hemşirelik Tanısı: Beslenme Biçiminde Değişiklik Riski

Çocuğun hastane ortamında olması ve Serebral Palsi nedeniyle kas iskelet sisteminin tam olarak gelişmemiş olması nedeniyle oluşan beslenme biçiminde değişikliğin giderilmesi konusunda destek vermek.

Yapılacak Girişimler

Hastanın annesine düzenli, yeterli ve dengeli beslenme, beslenmenin iyileşmeye ve bilişsel gelişime olumlu etkisi ile ilgili bilgi verilecek.

Hastanın beslenmesi değerlendirilecek, yetersiz beslenmesine neden olan durumlar (bulantı, iştahsızlık, ekonomik yetersizlik vb) belirlenecek ve çözüm önerileri sunulacak.

Hastanın diyetine uygun beslenme planı oluşturulacak.

Hastanın gün içinde diyetine uygun olarak, düzenli aralıklarla yemek yemesi ve sıvı alması sağlanacak.

Hasta olabildiğince kendi yemeğini kendisi yemesi konusunda desteklenecek.

Ordu University J Nurs Stud
2022, 5(3), 424-432
DOI:10.38108/ouhcd.1004915

Güvenli Çevrenin Sürdürülmesi

Hemşirelik Tanısı: Yaralanma Riski

Epilepsi nöbetleri, Serebral Palsi varlığı ve hastanın yatağa bağımlı olması nedeniyle düşme riskinden oluşabilecek yaralanmaları önlemek.

Yapılacak Girişimler

Epilepsi nöbetleri, Serebral Palsi varlığı ve yatağa bağımlı olduğu için yatak kenarları kaldırılacak ve oluşabilecek travmayı önlemek için yatak kenarları yastıklar ile desteklenecek.

Hastanın Serebral Palsi ve Epilepsi tanısı olduğu için çocuğa zarar verebilecek araç gereçler ortadan kaldırılacak ve bu konuda aileye bilgi verilecek.

Nöbeti tetikleyen etkenler (ışık, ses vb) azaltılacak.

Nöbet sırasında neler yapılması gerektiği konusunda anneye eğitim verilecek.

Anneye evde bakımda alması gereken güvenlik önlemleri ve çocuğu kontrolsüz bırakmaması konusunda bilgi verilecek.

Uyku

Hemşirelik Tanısı: Uyku Düzeninde Bozulma

Hastane ortamında olması ve odanın iki kişilik olmasına bağlı oluşan uykuya dalmada güçlük yaşaması ve uyku düzeninde oluşan bozulmanın önlenmesini sağlamak.

Yapılacak Girişimler

Hastanın uykusunu etkileyen durumlar değerlendirilecek ve normal uyku düzeni belirlenecek.

Hastanın odasına giren kişi sayısı azaltılacak, sessiz ve sakin bir ortam oluşturulacak.

Hastanın uykuya dalmasını kolaylaştıracak girişimler belirlenecek ve hastaya rahat pozisyon verilecek.

İletişim

Hemşirelik Tanısı: Etkisiz Bireysel Başetme

Serebral Palsi tanısı olan hastanın bilişsel gelişimindeki eksiklik nedeniyle oluşan etkisiz bireysel başetmesi durumunda hastanın duygularını rahatça ifade etmesini ve çevresindeki kişilerle iletişim kurmasını sağlamak.

Yapılacak Girişimler

Hastanın psikolojik durumu ve bilişsel gelişim düzeyi göz önünde bulundurulacak, kısa, anlaşılır ve sade bir dil kullanılacak.

Hastaya herhangi bir işlem yapmadan önce sade, anlaşılır, basit bir dil kullanılarak açıklama yapılacak ve izin istenecek.

Hastanın tedavisine katılımı sağlanacak ve kararlar birlikte alınmaya çalışılacak.

Hastanın kronolojik yaşına göre değil, işlevselliğine göre etkileşim ve iletişime geçilecek.

Çocuğun annesi ile iletişimi gözlenecek ve iletişim konusunda gerekli bilgilendirmeler yapılacak.

Hemşirelik Tanısı: Bilgi Eksikliği

Anneyi doğru ve gerekli bilgilerle desteklemek, çocuğun bakımına katılımını artırmak, oluşabilecek riskleri önlemek ve gereken önlemlerin alınmasını sağlamak.

Yapılacak Girişimler

Hava yolu tıkanıklığında hangi uygulamaları yapması gerektiği ve tıkanıklığa neden olabilecek faktörler konusunda anne bilgilendirilecek.

Deri bütünlüğünde bozulma riskini önlemek için alt temizliği ve basınç bölgeleri konusunda bilgi verilecek.

Yeterli ve dengeli beslenme konusunda bilgi verilecek.

Nöbet sırasında yapılması gerekenler ve düşmeye bağlı oluşabilecek yaralanma riskini önlemek için anneye bilgi verilecek.

Çocuğun öz-bakımının önemi konusunda anneye eğitim ve danışmanlık verilecek.

Hipertermi sırasında yapılacaklar ve hipertermiye neden olan durumlar konusunda bilgi verilecek.

Rehabilitasyon merkezinden yardım alması konusunda anne bilgilendirilecek ve teşvik edilecek.

Enfeksiyondan korunmaya yönelik alınacak önlemler konusunda bilgi verilecek.

Kişisel Temizlik ve Giyim

Hemşirelik Tanısı: Öz-bakım Eksikliği

Hastanın yatağa bağımlı olması ve Serebral Palsi varlığının bulunması nedeniyle oluşan öz-bakım eksikliği durumunda hastanın öz-bakım aktivitelerine katılması için yapabileceği öz-bakım becerilerinin geliştirilmesini sağlamak.

Yapılacak Girişimler

Hastanın öz-bakım aktivitelerine katılabilme yeteneği ve gücü değerlendirilecek.

Hastanın ve annesinin bilgi, davranış ve beceri ile ilgili yetersizlikleri tanımlanarak öz bakım gücünün artırılması için planlamalar yapılacak.

Hastanın bilişsel gelişimi göz önünde bulundurularak onun yapabileceği girişimler konusunda annenin gerçekci beklentiler ortaya koyması sağlanacak.

Hastanın öz-bakım aktivitelerine katılması ve yapabilecekleri konusunda bağımsız olması desteklenecek.

Düzenli diş ve ağız bakımı, banyo ve genel hijyenin önemi konusunda aileye eğitim ve danışmanlık yapılacak.

Ordu University J Nurs Stud
2022, 5(3), 424-432
DOI:10.38108/ouhcd.1004915

Vücut Sıcaklığının Kontrolü

Hemşirelik Tanısı: Hipertermi Riski

Osteomyelit nedeni ile opere olmuş ve enfeksiyon (Sedim ve CRP) bulgularının yüksek olması sonucu oluşabilecek hipertermi risk faktörlerinden hastayı korumak.

Yapılacak Girişimler

Hastanın annesine hipertermi ve hipertermiye neden olan durumlar konusunda bilgi verilecek.

Hasta hipertermiye neden olabilecek durumlardan korunacak.

Hasta olası enfeksiyon belirti ve bulguları yönünden değerlendirilecek.

Hastanın vücut sıcaklığı takip edilecek.

Vücut sıcaklığının 38 derece ve üzerinde olduğunda hastanın üzerindeki fazla giysi/örtülerin azaltılması, bol sıvı alımının sağlanması, ılık uygulama yapılması ve sağlık kuruluşuna yönlendirilmesi sağlanacak.

Hareket

Hemşirelik Tanısı: Aktivite İntoleransı

Osteomylelit ve Serebral Palsi nedeni ile yatağa bağımlı olan hastada oluşabilecek aktivite intoleransını önlemek.

Yapılacak Girişimler

Hasta fiziksel aktivitenin azalmasına neden olabilecek durumlar yönünden değerlendirilecek.

Düzenli aralıklarla yatak içerisinde egzersizler yaptırılacak.

Hastanın taburcu olduktan sonra rehabilitasyon merkezinden yardım alması konusunda anne bilgilendirilecek ve teşvik edilecek.

Tedaviye yanıtı düzenli aralıklarla takip edilecek.

Çalışma ve Eğlenme

Hemşirelik Tanısı: Okul Yaşamını Sürdürmede Güçlük

Yatağa bağımlı olması, Serebral Palsi varlığı ve bilişsel gelişiminin geride olması nedeniyle, oluşan okul yaşamını sürdürmede yaşanılan güçlüklerin ortadan kaldırılması için hasta ve ailesinin desteklenmesinin sağlanması.

Yapılacak Girişimler

Hastanın rehabilitasyon merkezine gitmesinin önemi konusunda anne bilgilendirilecek ve teşvik edilecek.

Hastanın rehabilitasyon merkezine gitmesinin önündeki engeller ve yaşanan güçlüklerin nedenleri değerlendirilecek.

Hastanın ev ortamında yazı yazması ve resim yapması konusunda desteklenmesi ve ev ortamında bu konuda uygun düzenlemelerin yapılmasının sağlanması konusunda bilgi verilecek.

Hemşirelik Tanısı: Çalışma Yaşamını Sürdürmede Güçlük

Çocuğun bilişsel gelişiminin geride olması ve Serebral Palsi nedeniyle yatağa bağımlı olması nedeniyle annenin çalışma yaşamında yaşadığı güçlüklerin ortadan kaldırılması için desteklenmesinin sağlanması.

Yapılacak Girişimler

Çocuğun düzenli aralıklarla rehabilitasyon merkezine gitmesi konusunda anne teşvik edilecek ve önündeki engellerin aşılması konusunda desteklenecek.

Çocuğun ev ortamında kendi başına aktivite yapabilmesi için gerekli düzenlemelerin yapılması konusunda anne bilgilendirilecek.

Cinselliği İfade Etme

Hemşirelik Tanısı: Beden İmajında Bozulma

Serebral Palsi varlığı nedeniyle hastanın ağız sekresyonlarını kontrol etmesinde sorunları vardır. Sürekli ağızdan sekresyon akması sonucu beden imajının bozulmasını önlemek için temiz ve düzenli görünmesini sağlamak.

Yapılacak Girişimler

Hastanın ağzından akan salya düzenli aralıklarla silinecek ve salya akıntısını azaltmak için hastaya uygun pozisyon verilecek.

Hastanın kıyafetleri günlük olarak ya da kirlendiğinde değiştirilecek ve temiz kıyafetler giydirilecek.

Hastanın saçlarının temiz ve düzenli olması için taramasına yardımcı olunacak ve bakımına katılması konusunda desteklenecek.

Ölüm

Hemşirelik Tanısı: Ölüm Anksiyetesi

Hastanın mental retardasyonunun ve buna bağlı olarak bilişsel gelişiminin geride olması ölümle ilgili düşünmesini engelliyor fakat annesi COVID-19 salgınının bulaşma olasılığında çocuğunun bünyesinin bunu kaldıramayacağını düşünmesinden dolayı oluşan ölüm anksiyetesine neden olan faktörler konusunda önlemlerin alınmasını sağlamak.

Yapılacak Girişimler

Hastanın annesine COVID-19 salgınından korunmaya yönelik alınacak önlemler konusunda bilgi verilecek.

Çocukta oluşan herhangi bir belirti ve bulgu durumunda zaman kaybetmeden en yakın sağlık kurumuna gitmesi konusunda bilgilendirme yapılacak.

Ordu University J Nurs Stud
2022, 5(3), 424-432
DOI:10.38108/ouhcd.1004915

Tartışma

Serebral Palsi, Osteomyelit ve Epilepsi tanısı bulunan 8 yaşındaki hastada, yaşam aktivitelerine dayalı hemşirelik modeline bilişsel gelişim kuramı entegre edilerek ele alınmıştır. Olgunun yaşam aktivitelerine ilişkin bağımlılık bağımsızlık durumu beş puan üzerinden değerlendirilmiş, çocuk ve ailesine ilişkin temel gereksinimler ve bu gereksinimler doğrultusunda hemşirelik tanıları ile yapılabilecekler belirlenmiştir. Yaşam modelinde bireyin yaşam aktiviteleri ile ilgili problemlerinin önlenmesi, azaltılması ya da çözümlenmesi için bireye yardım edilmesi gerekliliği esas alınmaktadır (Roper ve ark., 2000). Ayrıca bu model hastanın bireyselliğine önem verir, bireyi korur, onu rahatlatmaya çalışır ve hastanın bağımsızlığını kazanmasını hedefler (Holland ve ark., 2003).

Bilişsel gelişim kuramı ise insanın doğumundan yetişkin düşüncesine ulaşıncaya kadarki süreçte dünyayı nasıl anladığını, nesne ve olaylar ile ilgili bilgileri nasıl öğrendiğini ve yorumladığını, onların birbirleri ile olan benzerlik ve farklılıklarını nasıl tanımladığını anlamaya çalışmaktadır (Çapri ve Çelikkaleli, 2005). Bu olgunun bilişsel gelişiminin yaşıtlarından geri kaldığı ve 8 yaşında olan olgunun 7-11 yaş grubunu kapsayan somut işlemler dönemi özelliklerini tam olarak göstermediği görülmüştür. Bu dönemde olan çocuklar daha gerçekçi, objektif ve mantıklı düşünebilir, olaylar arasında neden sonuç ilişkisi kurabilir ve fiziksel büyüme hızları diğer dönemlere göre daha çok değişkenlik gösterebilir (Yiğit, 2020).

Bu olgunun yaşam aktivitelerini gerçekleştirmede tam olarak bağımsız olmadığı, algısal, duyuşsal ve bilişsel gelişiminde eksikliklerinin olduğu görülmüştür. SP'li çocuklarda görülen bu eksikliklerin ailenin ve çocuğun hastalığa uyumda, hastalığı yönetmede ve hastalığın yarattığı olumsuz etkilerle baş etmesinde zorluklar yaşamasına neden olmaktadır (Çalışır ve ark., 2018). Ayrıca SP'li çocuğa sahip annelerin yüklerinin ise diğer annelere göre yüksek olduğu bilinmektedir ve bu nedenle hastanın yaşam aktivitelerini gerçekleştirmesinde yardımcı olan annesinin bazı konularda bilgi ve desteğe gereksinim duyduğu görülmektedir (Çalışır ve ark., 2018).

Yaşam modeline göre 8 yaşındaki olguda yaralanma, etkisiz bireysel başetme, aspirasyon, beslenme biçiminde değişiklik, deri bütünlüğünde bozulma, öz-bakım eksikliği, hipertermi, aktivite intoleransı, okul yaşamını sürdürmede güçlük, ölüm anksiyetesi, beden imajında ve uyku düzeninde bozulma risklerinin olduğu görülürken annede bilgi eksikliği ve çalışma yaşamını sürdürmede güçlük risklerinin olduğu tespit edilmiştir. Bu riskler doğrultusunda pediatri hemşiresi anne ve çocuğun gereksinimlerini Bilişsel Gelişim Kuramı ve Yaşam Modeline göre günlük yaşam aktivitelerini gerçekleştirmede bağımlılık bağımsızlık düzeyini belirlemiş, çocuk ve annesini destekleyecek tanıları ve yapılabilecek hemşirelik girişimlerini planlamıştır.

Sonuç ve Öneriler

Ele alınan olguda, Yaşam Modeli ve Bilişsel Gelişim Kuramı doğrultusunda bağımlık bağımsızlık durumu değerlendirilmiş, hemşirelik tanıları konulmuş, bu tanılar doğrultusunda olgunun annesi ve kendisinin gereksinimleri belirlenmiş, gerekli danışmanlık ve destek verilmiştir. Verilen destek sonucunda annenin kaygı düzeyinin azaldığı ve bilgi düzeyinin arttığı görülmüştür. Ayrıca olgu günlük yaşam aktivitelerinin bazılarını annesinin yardımı olmadan yapmaya başlamıştır. Bu tür olgularda sağlık profesyonellerinin hem ebeveynlere hem de hasta bireye destek sağlamaları önemlidir.

Teşekkür

Çalışmaya katılmaya gönüllü olan hastaya ve ailesine teşekkür ederiz.

Araştırmanın Etik Yönü/ Ethics Committee Approval: Çalışma için 21.05.2021 tarihinde, veriler toplanmadan önce B.İ. ve ailesinden sözlü ve yazılı aydınlatıcı onam alınmıştır. Araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyulmuştur. Bu çalışma herhangi bir kongrede sunulmamış ve herhangi bir dergide yayınlanmamıştır.
Hakem/Peer-review: Dış hakem değerlendirmesi.
Yazar Katkısı/Author Contributions: Fikir/kavram: SEA, HÇ, SK; Tasarım: SEA, HÇ, SK, AG; Danışmanlık: HÇ, SK, AG; Veri Toplama: SEA, AG; Veri işleme: SEA; Analiz ve/veya Yorum: SEA, HÇ, SK, AG; Kaynak Tarama: SEA; Makalenin Yazımı: SEA, HÇ, SK, AG; Eleştirel İnceleme: SEA, HÇ, SK, AG.
Çıkar çatışması/Conflict of interest: Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların ve/ veya hasta ve hasta yakınları arasında bir çıkar çatışması olabilecek herhangi bir bilimsel ve tıbbi komite üyeliği veya üyeleri ile ilişkisi, danışmanlık, bilirkişilik, herhangi bir firmada çalışma durumu, hissedarlık ve benzer durumları yoktur.
Finansal Destek/Financial Disclosure: Bu çalışma sırasında, herhangi bir kurum, firma, şirket veya bireyden destek alınmamıştır.

Ordu University J Nurs Stud
2022, 5(3), 424-432
DOI:10.38108/ouhcd.1004915

Çalışma Literatüre Ne Kattı?

- Bu çalışmada, ilk defa Yaşam Modeli ve Bilişsel Gelişim Kuramı birbirine entegre edilerek olgu sunumu yapılmıştır. Bu çalışma,
- Bilişsel Gelişim Kuramı ve Yaşam Modeli doğrultusunda, Serebral Palsi, Osteomyelit ve Epilepsi tanısı olan çocuklara ve onlara bakımlarında yardımcı olan kişilere ihtiyaç duydukları bilgi ve desteği sağlayacaktır.

Kaynaklar

Beghi E. (2020). The epidemiology of epilepsy. Neuroepidemiology, 54, 185-191. https://doi.org/10.1159/000503831.

Çağlıyan B, Köse U. (2021). Epilepsi EEG verilerinin makine öğrenmesi teknikleriyle sınıflandırılması. Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi, 23, 163-172. https://doi.org/10.31590/ejosat.857507.

Çalışır H, Karabudak SS, Karataş P, Meşealan İ, Tosun FA. (2018). Serebral palsili çocuğu olan annelerin aile yükü ve umutsuzluk düzeyleri. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi, 11(2), 147-156.

Çapri B, Çelikkaleli Ö. (2005). İlköğretim birinci kademedeki (7-11 yaş grubu) çocukların korunum gelişim düzeylerinin cinsiyet ve sınıf değişkenleri açısından incelenmesi. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1(1), 48-65.

Gornitzky LA, Kim AE, Donnell MJ, Swarup I. (2020). Diagnosis and management of osteomyelitis in children: A critical analysis review. Journal of Bone and Joint Surgery Reviews, 8(6), 1-12.

Graham HK, Rosenbaum P, Paneth N, Dan B, Lin J, Damiano D. (2016). Cerebral palsy. Nature Reviews Disease Primers, 2, 1-24. https://doi.org/ 10.1038 /nrdp.2015.82.

Holland K, Jenkins J, Solomon J, Whittam S. (2003). Applying the Roper-Logan-Tierney model in practice. Edinburg: Churchill Livingstone.

Karadağ A, Çalışkan N, Baykara GZ. (2018). Hemşirelik teorileri ve modelleri. 1. Baskı, İstanbul, p. 532-572.

Kaya N. (2012). Yaşam Modeli. Babadağ K, Atabek Aşti T. (Ed.). Hemşirelik esasları uygulama rehberi. Gözden geçirilmiş 2. Baskı, İstanbul: İstanbul Medikal Sağlık ve Yayıncılık Hiz. Tic. Ltd. Şti., s. 1-7.

Martin AC, Anderson D, Lucey J, Guttinger R, Jacoby PA, Mok TJ. (2016). Predictors of outcome in pediatric osteomyelitis: five years experience in a Single Tertiary Center. Pediatric Infectious Disease Journal, 35(4), 387-391. https://doi.org/10.1097/INF.0000000000001031.

Patel DR, Neelakantan M, Pandher K, Merrick J. (2020). Cerebral palsy in children: A clinical overview. Translational Pediatrics, 9(1), 125-135. https://doi.org/10.21037/tp.2020.01.01.

Roper N, Logan WW, Tierney AJ. (2000). The model of living, Roper-Logan-Tierney model of nursing: based on activities of living, Edingburg: Churchill Livingstone.

Türk ÇA, Deveci H, Özel S. (2020). Serebral palsi tanısı ile izlediğimiz hastalarda botulinum toksin kullanımı, Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon Bilimleri Dergisi, 23(3), 162-6. https://doi.org/10.31609/jpmrs.2019-72311.

Wu Y, McLeod C, Blyth C, Bowen A, Martin A, Nicholson AE, et al. (2020). Predicting the causative pathogen among children with osteomyelitis using Bayesian networks–improving antibiotic selection in clinical practice. Artificial Intelligence In Medicine, 107, 1-11. https://doi.org/10.1016/j.artmed. 2020. 101 895.

Yiğit R. (2020). Çocukluk dönemlerinde büyüme ve gelişme. 2. Baskı, Güneş Tıp Kitabevleri, s. 101-108.